

Български Туристъ

О Р Г А Н Ъ

на

Българското Туристско Дружество.

Редакторъ : Д-ръ Хр. Пиперовъ.

ГОДИНА V. 1906.

СОФИЯ

Печатница на П. М. Бжзайтовъ

1906.

LE TOURISTE BULGARE—DER BULGARISCHE TOURIST.

Излиза мѣсечно (освѣтънъ юли и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева.
Всичко се изпраща : София, „Българско Туристическо Дружество“.

Год. V.

София, Декември 1906.

Брой 10.

На пътъ за Севѣрозападна България.

(Продължение отъ Б Т бр. 9).

II. Тръгване.

Ситенъ дъждъ рѣми изъ натегналото отъ два дни навжсено небо. Нека вали! Подъ сушина сме. Утрѣ, добъръ Господъ! Стигаме на гара Лакатникъ и поемаме по Искъра за хана на бр. Цѣнови. Спахме. . . какво спане, Боже мой; бълхи тропаха като коне и немилостиво смучаха отъ тая енергия, която, тъкмо сега толкова ни трѣбва. Като-едва излизамъ, поглеждамъ небото и моля се. . . кому. . . не знамъ. . . , навѣрно, на звѣздата-пжтеводителка, за хубаво като нея врѣме. Хеле, най-послѣ, зазори се. Бѣли мъгли пълпятъ по голитѣ плѣщи на Врачанския балканъ и като че ли му даватъ послѣдня цѣлувка, прѣслѣдвани немилостиво отъ дебнещето ги, скрито далечъ задъ ридоветѣ на възтокъ слънце. Ще имаме разкошенъ день, викамъ азъ като лудъ! Омихме си очитѣ на единъ отъ кристално бистритѣ изобилни потоци, които като рѣки извираатъ изъ варовититѣ дупки — срѣщу гарата е красивия изворъ, който кара 2—3 воденици построени до самия него — закусихме на бърза ржка съ що се нашло въ торбитѣ, въ хана всичко има, ала искахме да ни олекне — и хайде напръдъ! Пжтемъ разгледахме прѣдварителнитѣ работи по строеция се прѣзъ Искъра грамаденъ мостъ, прѣзъ който ще минава бждещото шосе Орхание — Лакат-

никъ — Вършецъ — Берковица, па бърже-бърже закрачихме по сложната пътека, която успоредно съ Искъра, обаче издигайки се, ни води къмъ мечтанитѣ, обѣтованитѣ мѣста. Ситни капки ни разведърватъ челата, гжста, ала не толкова лепкава, каль уголъмява теглото и на тъй тежкитѣ ни обувки. Слѣдъ частъ и половина сме на седлото. Мжглитѣ сж прокудени вече високо и забулватъ отсрѣщнитѣ Изремецъ, Яворецъ, а Витоша, задъ нея надникващата Рила и Родопитѣ, Срѣдня гора, планинитѣ въ Западна България сж подъ гжста, сива пелена, изтъкана отъ оловни облаци. Гледаме картата. На дѣсно, като сме обърнати къмъ скритата отъ погледа ни Вършечка долинка, или по-право дълбоко врѣзания въ недрата на балкана долъ на Бѣлорѣчкитѣ, сж прѣснати „държавитѣ“ на Осиково, а татѣкъ далече отъ лѣво се сгушили хубавкитѣ кжщурки на Дупни връхъ, надъ който отсрѣща се надвѣсилъ Соколецъ съ прѣсѣчената си сѣкашъ, отъ врѣмето глава. Страшно бѣхме ожеднели: едритѣ жълти сливи, които безъ позволение нѣмаше кого да питае — си отбрулихме, не можахъ да угасятъ киреча, който горѣше въ житѣ ни. Донесоха ни отъ една държава вода, ала щомъ пийнахъ, още не глътналъ, изплюхъ я: Химикътъ ми се произнесе, че е блатлива и, като е тъй, може, най-малко, да разтрои червата. Скоро, подъ Соколецъ, наскокнахме на хубава чешмичка, отъ която пихме до насита, а още по-нататѣкъ, по единъ стрѣменъ долъ съ бистра буйна пѣнлива вода, ни опжтиха къмъ прочутитѣ тадѣва извори, на които всѣки пжтникъ, любителъ на хубава вода, е длъженъ да се поклони. Ние се отбихме на дѣсно отъ шосето и поехме по Шуматсги долъ. Доста се качвахме — казаха ни че за четвъртъ се отивало — и тъкмо когато мислѣхме, че сме жертва на измама, ето ги прѣдъ насъ леденитѣ шуртеци и тананикащи нѣкаква си неземна мелодия, разговаряйки се съ околнитѣ шубръки, забавлявайки се съ пѣсѣчинкитѣ извори. Студени трѣпки ни побиха. Бързо намѣтнахме пелеринитѣ, омихме се и развързахме торбитѣ за да видимъ що има вътрѣ. По-голѣмата частъ отъ копишката сланина съ нѣколко главички бѣлъ лукъ и съ порядѣчно количество хлѣбъ, — всичко това изобилно поливано съ чиста и бистра ледена водица, пропадна въ безджнитѣ ни кошове. Като дигаме напоконъ торбитѣ, усѣтихме значението на закуската — 10 частъ бѣше — а и рамѣната казаха: благодаримъ! Които туристи би желали да не се измжчватъ съ цѣлъ-часово възшествие, по-скоро пълзене, възъ стрѣмния долъ, което има своята поезия — нека оставятъ шосето още въ селото — Осиково, па да поематъ прѣката пътека въ дѣсно надъ селото: тя ще ги заведе право на изворитѣ.

Когато слѣдъ близо едночасова почивка станахме, готвейки се за пътъ и обърнахъ погледъ назадъ, зракътъ ми бѣ плѣненъ отъ чаровна картина: прѣзъ сѣвсѣмъ тънко прозрачно було се усмихваше свѣнливо нашата хубавица Витоша, а отъ дългото проточено тѣло на каза и Рила лѣхаше свѣжестъ, прѣснота, каквато надали издава снагата на най-божествено-грациозната прѣчиста дѣва. Отговорихъ съ усмивка, поклонихъ се на нѣмитѣ кокетки и закрачихъ по трѣвистата,

напъстрена от страни съ хубави букети, пжтека, съ роякъ мисли въ главата. То се знае, че се заблудихме и трѣбваше доста да се полутаме, за да наскокнемъ на правия пжтъ. Ето ни въ дълбокъ, сухъ долъ поржбенъ съ гора, посланъ съ бѣли варовити камъне, които, жежени отъ юлското слънце, сѣкашъ изсмукваха живителнитѣ сокове отъ тѣлото ми. Люта жажда ме мореше и тоя часъ готовъ бѣхъ да пийна и отъ вода събрана въ трапчинката, която конско копито е направило връзъ лѣпкавата, сега втвърдена като камъкъ варовита каль. Безпокоехме кого срѣщнемъ — малцина въ това работно врѣме — се съсжция въпросъ въ разни варианти: вода има ли близо, близо ли е водата, дека сж воденицитѣ? И когато едно момченце ни каза, „ей сегичка ще излезете при вода“, добихъ крила и жаждата ми като че ли мина. Наистина двѣстѣ крачки не бѣхме минали, когато бѣхме страшно „изненадани“ отъ кристално бистри ледени рѣки, шуртещи отвърдѣ. Такава изненада, драги туристи, ще имате въ всички наши и чужди варовити землища, дѣто дъждовната вода, паднала по височинитѣ, се попива като отъ сунгеръ, слиза по пукнатинитѣ, събира се въ подземни пещери, образува тамъ истински езера, па като пжтува по криви, лабиринтни пжтеки, намира изходъ, вижда свѣтлина, за да ни разхлаждава, за да движи нашитѣ воденици и тепавици, за да ни дава безплатна механическа енергия, която ние можемъ прѣобрази въ каквото речемъ — напр. въ електричество. Часътъ бѣ единъ, когато седнахме подъ сѣнката на единъ клончестъ орѣхъ, въ необградената градина на една отъ многобройнитѣ тждѣзъ воденици, край една изобилна чешма. Направихме омивение на нозѣ, ржцѣ, гърди. Ледената (10° С) вода ни съживи, ободри и възбуди вълчи апетитъ. Уплашихме бѣлорѣчанкитѣ съ ѣденото си. Въ нѣколко минути торбитѣ чувствително олекнаха, което особно почувствувахме, когато слѣдъ два часа, подъ прѣкитѣ лжчи на палещето слънце, се катерѣхме вече по прѣкия пжтъ, който прѣзъ баирчето задъ долня Бѣлорѣчка ни води за Вършецъ. Отъ това баирче, което потжнали въ потъ съ пристжпъ прѣвзехме, се открива възхитителна гледка, насмалко щѣхъ да кажа панорама: подъ краката ни е долината, всрѣдъ която се извира Ботунята, дѣто е Вършецъ, обградена отъ южна страна съ разкошния вѣнецъ на берковскитѣ планини, чийто най-хубави цвѣта сж, безспорно, Тодорини кукли, органически свързани на изтокъ съ Царичина ливада, а на западъ съ билото, което се увѣнчава надъ Берковица съ шилестия, щрѣкналъ въ небесната синева Комъ; право на изтокъ гледаме дебелия и недодѣланъ варовитъ голъ масивъ на Врачанския балканъ, за който не стигнало мѣсто въ реда на другаритѣ му балкани, та го изтикали къмъ дунавската равнина; право на сѣверъ е вълновидна мѣстность, която лека-полека снишавайки се добива най-послѣ цѣлуквата на отъ задъ-гори и планини идещия, търсещъ отмора пжтникъ, Дунава; цѣлиятъ западъ е запълненъ съ гориститѣ, милващи окото, берковски околности.

Само единъ мигъ се любувахъ на тоя рай Божи, стрѣмейки се часъ по-скоро да влѣза въ него, за да видя не ще ли се найде

и тамъ нѣщо дяволско. Вършецъ е вече подъ краката ни, ала ние ускорихме хода, за да се уприличимъ, види се, на ония фаetonджийски коне, които, едва крѣтайки изпустаѣли отъ нехранене и отъ изтощение, усиловатъ бѣга подъ безбожния бичъ, влазяйки въ града. Тѣпчемъ вече вършечкитѣ улици, като всички селски улици. Минаваме покрай едно блато, цѣло покрито съ зелени водорасли, издаваше отватителна воня; крачимъ покрай зидове и трѣнени огradi, до които се мѣдри боклукъ, тукъ-тамъ изхвърлена нѣкоя умрѣла кокошка — навѣрно кокошка чума е имало — и най-послѣ, прѣхвърляме се по едри обли камъне, изкѣртени отъ планината, пълноводната вършечка рѣка, за да идемъ въ ханицата около банята. Оставяме си багажа и бързаеме къмъ банята. Масъ хора, стекли се отъ околнитѣ градове и села, па дори и отъ София, която не може да се оплаче отъ бани, дори и отъ Ромжния, която нѣма почти никакви бани, търсятъ лѣкъ за болкитѣ си. Банята е тѣсна, дядо Адамовски стилъ. Не можахме да проникнемъ вжтрѣ, въпрѣки това, че се ползувахме съ закрилата на доктора, пратенъ тукъ да дава съвѣти и помощи. Казаха ни, че 500 души дневно киснели болнитѣ си отъ ревматизмъ органи, или обезобразенитѣ отъ тлѣстина тѣла, въ тия целебни хладки води, славата на които отъ одавна гърми. Задоволихме се съ студената баня, която не се търси толкова, ала и тя бѣше пълна и, то се знае, мръсна. Водата на банитѣ е каптирана и копаеха се вече трапове, дѣто ще се положатъ новитѣ резервоари. Направи ми впечатление оскѣдността на минералната вода. На какво се длѣжи тази оскѣдия, дали на несполучливъ каптажъ или на друго обстоятелство, нѣмамъ данини за да мога се произнесе. Но едно мога смѣло да твърдя — ето бани, които очаква свѣтла бѣднина, ето село, което ще стане важенъ нашенски курортъ. Трѣбва само да се отвѣди мѣстна интелигенция, която уврѣме да се земе да разхубави околноститѣ, да докара при банитѣ нектарна вода изъ близкия балканъ, да прѣсуши околнитѣ блата, по-скоро локви, да махне всички нечистотии отъ улицитѣ. Послѣднитѣ нѣща може махна веднага всѣки общински съставъ, който мѣри шогодъ за доброто на общината.

До късно вечеръта се разхождаме изъ улицата между хотела и банята, дѣто се суети врѣменното население на Вършецъ. Коренитѣ жители, смазани отъ дневната работа, отдавна сж въ обятията на Морфея. И азъ съ смазани плѣщи, се отдадохъ безпрѣкословно въ топлитѣ му прѣгрѣдки, въпрѣки серенадата, устроена прѣдъ съседния прозорецъ на една дулчина.

Рано сутринъта се опитваме да се окжпемъ въ хубавата баня, но още е женска. И готови за пжтъ, отбихме се на рѣката, дѣто хубаво се окжпахме, па закрачихме по берковското шосе. Скоро стигнахме въ Спанчевци, минахме покрай мѣнастира Св. Кирилъ и Методи, слѣзохме въ долината на Врѣщица и най-послѣ пжтѣтъ ни изведе на хубавото, ала пусто вече шосе, което слиза отъ Петроханъ, минава прѣзъ Клисуре и ни води въ Берковица. На всѣкѣдъ пжтищата сж обградени съ разкошни капинаци, съ гжсти като букетъ

красиви хрусталаци, въ които повечето господствува свърталище на сладкопойни птички; тукъ-тамъ срѣщашъ редица овошки, прѣдимно дюли, обтрупани съ още зелени плодове. Вредъ забѣлѣвашъ високи кукурузи съ по 2—3 мамули на коренъ, чийто златожълти зърна скоро ще донесатъ злато на трудолюбивото и трѣзвено население.

Въ Берковица стигаме точно на пладнѣ. Подкрѣпяме си силитѣ съ вкусна силна супа, съ прѣстърва, приготвена особно вкусно, полѣна съ рѣзливо винце, което симпатичниятъ ни хазяинъ, г. Тодоръ Михайловъ, ни прѣдложи и бързае за „Кестеняко“ а оттамъ за мермернитѣ кариери. Кестенякътъ, истински лѣсъ отъ вѣковни кестени, разположенъ до самия градецъ, е unicum въ България, богатство и гордостъ на Берковица. Завѣщанъ ни отъ османлиитѣ, едва ли не най-голѣмитѣ приятели на дърветата, особно овощнитѣ, ние трѣбва да го пазимъ като зеницата на окото си, за да го прѣдадемъ на потомцитѣ си, ако не възроденъ, подмладенъ и уголѣменъ, то поне не накърненъ. Мѣстността подъ Кестеняко, между него и града и далечъ къмъ полето, наречена сарая, е била въ турско врѣме истински рай. Тукъ сж били лозята, сега опустошени отъ филуксерата, низъ които е имало най-хубави съ най-вкусни плодове овошки, като вишни, череши, праскови и зарзали, бадеми, ябълки и круши, дюли, отъ които сега има само жалки останки. Притурете къмъ тоя списъкъ и малинитѣ на Берковския балканъ, отъ които еврейнѣтъ Шекерджи приготвя вино и сирупъ, напънете малко въображението си, за да ви нарисува чудната обстановка, която азъ тѣй слабо описвамъ, да ви докара балканската прохлада, която лѣха откъдѣ Комъ, въ чийто крака е именно кестенякътъ и изъ чийто недра извиратъ еликсиръ — сладки води, и, ако можете, устояте на изкушението да посѣтите Берковица. Освѣтъ съ природнитѣ си хубости, Берковица е облагодѣтелствувана отъ природата и съ таквизъ хубави и разнообразни едрозърнести мрамори, каквито нѣмаме никъдѣ другадѣ. И другарѣтъ ми, слѣдъ като посѣтихме кариерата, съ възхищение прѣгърна идеята ми, ако нѣкога притрѣбва нѣкому да прѣкрѣщава Берковица, да я нарече Мермерградъ. Тукъ се вади розовъ мраморъ съ свѣтло-зелени ивици; чистъ розовъ и гжлъбовъ. По едно врѣме се е инсталирала една малка „фабрика“ за дѣлане и рѣзане на мрамора, ала скоро тя е била принудена да спре работата, защото нѣмало кждѣ да дѣва мрамора. Нека се надѣемъ, че бждещата желѣзница ще улесни и експлоатацията на тая драгоцѣнна кариера, та ще даде и малко поминѣкъ на тоя западналъ градецъ, едно врѣме, до построяването на искърската желѣзница, важенъ търговски пунктъ, посрѣдникъ между Запада чрѣзъ Ломъ и нашата столица.

Не ми се напуща това райско кѣтче. Ще ми се да ида пакъ въ Кестеняко, па да хлѣтна и по-навѣтрѣ, по-високо, да ида на госте на Комъ, да възвия послѣ къмъ Петроханъ и да се върна прѣзъ Коянъски кладенецъ, Момино кладенче, Голѣма и Мала Здравченица, Дериволъ, ала всичкото ми краснорѣчие остана безъ резултатъ прѣдъ упоритостта на другаря ми: „На заговѣзни трѣбва да бждемъ въ мѣнастиря!“ И туй то!

Рано сутринта бързае прѣзъ безплодни и рѣдко населени мѣста, като селата Котеновци, Лѣсковецъ, Копиловци за Чипоровци, по-

право за манастиря край Желѣзна, Св. Иоанѣ. Оставяме долината на Берковската рѣка, притокъ на Огоста, за да идемъ слѣдъ като „лапнемъ“ нѣколко отъ високъ по-високъ хълма, въ долината на самата Огоста и оттамъ, като прѣхвърлимъ задъ селото Еловица най-големия баиръ, да се смъкнемъ въ долината на Чипровската рѣка, тоже притокъ на Огоста, която бразди хълбоцитѣ на най-масивния и високъ Чипровски Балканъ, увѣнчанъ съ върховетѣ Варажъя глава, Мартинова чука, Дебелиръ, Меджава и великана Миджуръ (2167 м.) въ сръбска територия. Слънцето наваляше да се отмори задъ високия гребенъ на Мартинова чука, когато се катерѣхме по червенитѣ пѣсьници за да влеземъ въ манастиря. Посрѣднати рздно отъ прѣпъргавия за годинитѣ се егуменъ, настанени въ една чиста стая, ние побързахме да смъкнемъ отъ плѣщитѣ си оня товаръ, потѣта, който умората оставя по тѣлата, като го дадемъ на бистритѣ струи на рѣката, за да го отнесе на неуморната разрушителка Августа. И съ възродени сили, весели, съ отворени като на ламя отъ апетитѣ уста, очаквахме вечерята, която, като се сжди отъ чръзмѣрното суетена на дяда егумена около магерницата, обѣщаваше да бже царска. И наистина сюрпризъ бѣше тя за насъ, прашясали и изпокжсани туристи. Не само по съдържанието си, менюто си, а и по обстановката: гости бѣхме не салъ ние, а и установения въ Чипоровци лѣкаръ за борба срѣщу страшната, отъ вѣкове върлуваща тукъ болестъ сифилисъ, и командира на пограничната рота, заедно съ двама свои другари, и единъ младъ юристъ, който дошелъ да освѣжи силитѣ си, за да му стигнатъ за прѣдстоещъ екзамень.

Късно прѣзъ нощта се оттеглихме въ покоитѣ си съ прѣпълнени стомаси, съ замаяни отъ ройното вино глави. Мелодията на бучещата рѣка скоро ме отнесе въ царството на блѣноветѣ. И азъ сънувахъ че съмъ въ Чипоровци, каквото е било прѣзъ XIV вѣкъ, когато саксонцитѣ рудари неуморно сж влизали подъ пълнитѣ съ руди върхове, за да мъкнатъ отъ тамъ богатство; когато всичко е цвѣтѣло, когато тукъ е билъ пулса и на интелектуалния животъ. Сънувахъ послѣ и оная бурна епоха, когато Чипровчене се туриха на чело на движението за добиване свобода и разбудихъ се, когато слънцето бѣше се издигнало вече на една копраля, унесенъ сѣ въ ония врѣмена на минало величие. Прѣдстоеше ни тоя день да посѣтимъ тия мѣста и затова слѣдъ скромна закуска, придружени и отъ дяда егумена, закрачихме за Желѣзна и Чипоровци, сѣ нагорѣ по рѣката. Дѣйствителността ме смъкна съвсѣмъ отъ облацитѣ. Жалки остатки отъ минала слава има днесъ по тия мѣста, дѣто нѣкогажъ културенъ животъ е кипѣлъ. Виждашъ надъ селото, край рѣката, особно къмъ Рупски долъ, грамади каменакъ, прѣснати кжсове-сгурия, живи свидѣтели за желѣзната култура, кулница пѣськъ, които свѣдочатъ, сигурно, за злато-промиване: всичкитѣ потоци влачатъ златни зрънца и луспици. Отвредъ ти поднасятъ златожелтъ пиритъ, лѣскавъ галенитъ и съ дяволита усмивка те изкушаватъ: що е това? И сухо и сурово трѣнало имане, руди да търси, периметъръ да запазва. Съ одного Чипровца, интеллигентенъ момъкъ, който ни придружи тоя день въ похода

до Влашко село и пограничния постъ Дебелиръ цѣлъ день се надсмива духовитиятъ лѣкаръ за тая му малка слабостъ, наслѣдена, негли, отъ праѣдитѣ. Кржгло невѣжество, придружено съ редица други неджзи, неразѣлни негови спѣтници, като отвратително клюкарство, не знаеше граници, като грозни партизански ежби зарадъ магарешката сѣнка, царуватъ тѣдѣзъ. Тщетни сж опитванията на малцинството да насочатъ работитѣ въ правия пѣтъ, ала то не се отчайва и не би трѣбвало да се отчайва.

Прави впечатление трезвеностъта на населението въ тия покрайнини. Никѣдъ не можешъ намѣри крѣчма: не могѣлъ крѣчмаринъ да изкара за патентъ. Но когато сегизъ-тогизъ тия отшелници наминѣли въ града, не знаели мярата и се прѣдавали едва ли не на оргии. Мизерията тукъ е причина и на доста силенъ развратъ, за който събрахме доста свѣдѣния отъ случайна спѣтница, вѣщица — сводница, настигнала ни още при Котеновци идеяки отъ Берковица, дѣто ходила да се снабди съ разни „лѣкарства.“ Тя дѣлеше женитѣ на чисти и нечисти и съ нечуванъ цинизъмъ разказваше пикантни истории, на които повечето тя била режисьорътъ, като, види се, искаше да ни добие за клиенти. Съобщихме на лѣкаря за всички „открития,“ като се помѣчихме да скриемъ името на бабата-конкурентка по професия, ала той веднага го откри и съ докторско хладнокрѣвие сви безпомощно рамѣнѣ. Развратътъ се поощрява отѣто не би трѣбвало да очакваме, *mon cher!* Що да сторимъ? Единъ въ полѣ не воинъ!

Н. Бозовъ.

Бюро за пѣтешественици.

ОЧЕРКЪ

отъ К. Фонъ-Реденъ.

(Продължение отъ БТ бр. 9).

Щангенъ е облекчилъ пѣтя за прѣдприятията на англичанетѣ въ изтокъ и донейдъ е спомогналъ за мѣстната култура. Благодарение задружнитѣ пѣтувания, почнжли сж да подобряватъ пѣтищата въ тая частъ на Азия, да строятъ желѣзници, да уреждатъ пощенски съобщения и да пускатъ дилижанси. Въ 1872 г. Щангенъ е направилъ първото задружно пѣтуване въ Америка. При тия пѣтувания не е била забравена и Норвегия, чиято живописна мѣстностъ е била неизвѣстна на туриститѣ.

Слѣдъ туй излетитѣ слѣдвали бързо единъ подиръ другъ. Въ 1878 г. е било направено първото пѣтуване около свѣта; то се е продължавало 8 мѣсеца, и едва въ 1881 г. сж могли да го повторятъ. Оттогава на всички е билъ отворенъ достѣпъ въ чуждитѣ страни. Прѣдприятията на бюрото обзели Япония, Китай, Остъ-Индия и Египетъ, пѣтуванията стигвали на сѣверъ до Дронхаймъ, въ

Африка до Бискра, въ Русия до Самаркандъ и Нижни-Новгородъ, а въ Шотландия — до крайния полуостровъ. Голѣмата книга отъ 150 стр., съ програмата за пътуванията прѣзъ 1899 год., най-добре показватъ колко силно се е разширила дѣйността на Щангена. Многото нововѣдения, като напр. купонитѣ за хотелитѣ, не се харесали толкозъ на нѣмцитѣ, колкото на англичанетѣ, и затуй не сж могли да се въведатъ въ Германия. Туриститѣ винаги сж срѣщали у Щангена вѣжливи обноси, любезни, прѣдупрѣдителни служаци и прилична компания, — а туй е липсвало у Кука. Освѣнъ туй, у Щангена заслужва още внимание и продажбата на билетитѣ и справочното бюро. Макаръ да е било твърдѣ трудно да се доставятъ нуждитѣ свѣдения за ж.-пѣтнитѣ и параходни дружества, обаче Щангенъ е успѣлъ да въведе въ Германия международна продажба на билети, така щото нѣмцитѣ сж можали у дома си да си купуватъ билети за пътуване въ други земи.

Щастието винаги е спомагало на Щангена, но понѣвга не се е минавало безъ приключения. Навѣрно мнозина помнятъ нападването отъ разбойници трена съ пѣтници изъ България, което на врѣмето си направи доста шумъ.

Прѣзъ послѣднитѣ десетина години всждѣ се появиха много такива бюра за пътуване, между които нѣкои сж уредени хубавичко. Ала Кукъ и Щангенъ се смѣтатъ за първи основатели на тия бюра. Разбира се, вкусоветѣ сж разни, и затуй на многома се не харесва да пътуватъ въ компания, по отъ по рано опрѣдѣленъ планъ, но при сѣ туй за тия, които не знаятъ чужди езици и сжщеврѣменно обичатъ удобствата — бюрата се явяватъ сжщинско благодѣние. Сега пътуванията до изтокъ, уреждани отъ Щангеновото бюро, не изискватъ почти никакви приготовления отъ страна на излетниците. Водачътъ съставя маршрута, имайки прѣдъ видъ и климатичнитѣ условия, и красивитѣ мѣстности; изъ пѣтя той се грижи за билети, багажи, хотели, прѣводачи, за храна и прислужници, за палатки за нощувка, за кираджийски коне — въобще за всичко. Желаетиятъ трѣбва само да внесе въ бюрото опрѣдѣлената сума, сравнително малка, и съ туй се свѣршватъ всички грижи по излета. Разбира се, такивато пътувания сж възможни изключително въ нашия вѣкъ, нарѣченъ отъ одного „вѣкътъ на пътуванията“.

Съобщава *Ст. Н. Коледаровъ.*

ВЪВЕЩ.

Фотографическо таблѐ. —

За да привлѣкатъ посѣтителѣ по историческитѣ страни на Търново и красивитѣ мѣстности на околността, Велико-Търновскій клонъ „Трапезица“ отъ БТД съвмѣстно съ Горне-Орѣховския сж изработили и поставили на гарата въ Горна-Орѣховица едно художествено таблѐ съ фотографии отъ Търново и околността. Рамката е красиво изработена въ модеренъ стилъ, съ надписитѣ на двата клона и въ нея сж поставени 16 хубави фотографии на снимки отъ Търново и околноститѣ. Като поправяваме търновци съ пълния успѣхъ на това дѣло, пожелаваме щото тоя примѣръ да бжде послѣдванъ отъ другитѣ клонове.

Нѣмски туристи въ България.

— Г.-нъ д-ръ Георгъ Адамъ е лѣкаръ въ психиатрическата болница въ Лихтембергъ при Берлинъ. Въ послѣдния градъ той се запозналъ съ българскитѣ студенти, чрѣзъ които се интересува отъ България. Г. Адамъ въ свободното си врѣме се занимава съ литература и за да се запознае съ българската литература, той се заема съ изучаването на българския езикъ, който говори доста правилно. Той слѣди всичката българска литература, съ която запознава своитѣ съотечественици. Г. А. е авторъ на много статии по нашата книжнина и прѣводачъ на нѣмски на творенията на нашитѣ писатели.

Но г. А. обича и България съ нейната природа. Прѣди 3 години той дохождалъ въ нашето отечество, отъ хубоститѣ на което изнесалъ най-добри спомени, и за това лѣтосъ прѣдприелъ да разведе и своята майка изъ България. Слѣзълъ направо въ Русе, той отишелъ въ Варна, гдѣто прѣкаралъ нѣколко дена. Слѣдъ това той дошелъ въ Търново, за да се любува на хубавитѣ гледки на града и се запознае съ българскитѣ старини. Отъ тукъ той дошелъ въ София за да се види съ своитѣ стари приятели, слѣдъ което е направилъ нѣколко излета изъ околноститѣ на София и слѣдъ свършването на отпуска му се е завърналъ обратно въ Берлинъ.

Ние благодариме г.-ну д-ру Адаму за топлинѣ чувства, които храни къмъ България и българитѣ, и желаемъ и другъ пжтъ да го видимъ между насъ, въ нашата хубава България.

Клоновѣтъ отъ БТД, които не сж си уредили смѣткитѣ съ центр. настоятелство за изтеклата 1906 год., се умоляватъ да сторятъ това въ най-скоро врѣме.

До абонатитѣ на БТ, които не сж си изплатили абонамента за 1906 год., ще бждатъ изпратени квитанции чрѣзъ пощата, за което се умоляватъ да ги приематъ и издѣлжатъ.

КНИЖИЦА.

Н. Костовъ. До Рилския мѣнастирь. Пѣтни бѣлѣжки и впечатления. Пловдивъ, 1906 г. 60 ст.

Ние не познаваме страната си и живѣемъ като чужденци въ нея. „Въ нашата хубава и богата татковина още много врѣме ще срѣщаме нейни синове, които, като не познаватъ съкровищата, що крие българската земя и българската душа, не намиратъ нищо, въ което да се влюбятъ, което да имъ вдѣхне вѣра и надежда за свѣтла бждинна на народа и татковината ни“. „Чужденцитѣ много по-добрѣ познаватъ хубоститѣ на нашата страна и повече отъ българина се възхищаватъ отъ тѣхъ. Какъвъ е изгледътъ отъ Витоша, питайте Ами Буе; за Бѣлоградчишкитѣ скали, за Згориградъ, за Искърския проломъ, за Росалитѣ — прочетете Каница; за Търново, за Казанлъшката розова долина — чуйте Молтке; за Камарци, за пролома на Иерма и изобщо Трънскитѣ планини, за гледкитѣ отъ Солу-Дервентъ ще ви каже Иречекъ“. Ала „истинското запознаване съ страната и народа ни става най-добрѣ чрѣзъ обхождания, чрѣзъ излети. Редъ екскурзии сж правени отъ много наши ученици и студенти, учители, туристи, ала за жалость, малцина отъ ръководителитѣ на тѣзи екскурзии сж ни удостоили съ впечатленията си, съ опита си и резултатитѣ, които сж добили“.

И г. Костовъ, единъ отъ ръководителитѣ на лѣтошната екскурзия до Рилския мѣнастирь съ ученици отъ горнитѣ класове на Пловдивската гимназия, ни дава въ разглежданата книга всичко видено и чуто.

Тукъ ще наидете бѣгло описание: на тракийската равнина и на планинския вѣнецъ, който я обикаля; на живописната Момина Клисура и хубавата Костенска долина; на най-високото нашенско поле — Самоковското; на рѣка Искъръ и на омайнитѣ пазви на кърмилницата ѝ — Рила; на Рилския мѣнастирь — „тая всенародна лавра, въ която виждаме отразено прѣзъ вѣковетѣ набожното усърдие на цѣлия български народъ“; на Дупнишкото поле, старославния Перникъ съ богатата му каменовъглена мина. На всѣка страница изобилватъ географски, исторически, естествено-научни, економически и дори статистически свѣдѣния, измѣсени съ духовити размишления и бѣлѣжки. Тѣй, дава се височината на почти всички върхове, долини, полета; цитиратъ се данни за производството на всички посѣтени индустриални завѣдения, като сукненитѣ фабрики въ Самоковъ, дърводѣлската фабрика на братя Балабанови въ Рила, Пернишката мина и пр.; не се изпуска отъ очи и състоянието на дребнитѣ стрѣкове отъ поминѣка на посѣтенитѣ кжтове.

Н. Б.

Описание на общежитния мѣнастирь Св. Прѣображение Господне при г. В. Търново.

Земята ни е пълна съ мѣнастири, повечето разположени въ най-хубавитѣ отечествени ландшафти, но ние твърдѣ малко знаемъ за хубостъта, архитектурата и историята на тия народни светини. Напоследъкъ ромжнитѣ, за да обърнатъ вниманието на публиката къмъ тия паметници на врѣмето, сжщо тѣй

многобройни въ отечеството имъ, издадоха роскошенъ албумъ отъ гледки на манастиритъ въ Ромжния — нѣщо което нче още дълго ще има да желаемъ. Горната брошура — дѣло на братството на далечъ извѣстния Прѣображенски мѣнастирь при Търново, попѣлва една празнота въ литературата ни, отъ значение за българското туристско дѣло. Брошурката въ 56 стр. 8-ни описва положението, постройкитъ, историята, съ биографични чѣрти изъ живота на манастирския основател отецъ Зотикъ, материалното състояние и управата на манастиря. Интересенъ е манастирския уставъ, написанъ съ славянски букви, помѣстенъ отъ 14 до 20 страница. Брошурата е доста сръчно написана и за цѣлтя може да послужи

на всѣки туристъ, който посѣти тоя вторъ по богатствата си български манастирь. Не можемъ само да си обяснимъ липсата на гледки въ текста, отъ манастиря и хубавото янтренско дефиле. Въпрѣки това, примѣрътъ на Прѣображенскитъ братя заслужава подражание и отъ други манастирски братства, които при вѣчното си оплакване отъ липса на гости и богомолци — плодъ на тѣхната непрѣдприемчивостъ, забравятъ да правятъ реклама на природнитъ и художественитъ богатства, съ които ржката на провидението е така щедро наградила управляванитъ отъ тѣхъ манастири.

Брошурата струва 25 ст.; намира се за проданъ у книжарницата на Ив. Вителовъ — Търново. Г. К.

Въ библиотеката на централното настоятелство на Б Т Д се получаваха слѣднитъ списания прѣзъ 1906 год.:

Записки Крымско-Кавказскаго Горнаго Клуба. Одесса 1906. № 1 и 2, № 3, 4 и 5 и № 6, 7 и 8.

Ежегодникъ Русскаго Горнаго Общества. Год. IV, за 1904 и год. V, за 1905. Москва 1906.

Časopis turistu v Praze, Ročník XVIII, 1906; Číslo 1—12.

Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. Rok 1906. Wydawnictwo towarzystwa. Tom XXVII w Krakowie 1906.

Hrvatsky Planinar. Vjesnik „Hrvatskoga Planinarskoga Društva“ u Zagrebu. Godina IX, 1906 Broj 1—12.

Planinski Vestnik. Glasilo Slovenskega Planinskega Društva, v Ljubljani. Letnik XII, 1906. St. 1—12.

Български коловъздачъ. Год. VIII. 1906. Брой 1—12. София.

РАЗНИ.

Ученишки спални въ Германия прѣзъ 1905 год. — Прѣдъ насъ стои отчетътъ на управление то на нѣмскитъ ученишки спални въ Горния Приелбски край (Германия). Съ своя скроменъ, на първи погледъ малко импозантенъ мате-

риалъ отъ цифри, тоя отчетъ крие множество сериозна и продължителна работа, която заслужава голѣма прѣпоржка, особно отъ страна на туриститъ. Числото на спалнитъ прѣзъ отчетната година се е повишило отъ 165 на 186. Глав-

ното покачане се пада на Айфелъ, дѣто благодарение старанията на училищния съвѣтникъ Хоаншъ въ Келнъ, организирането на ученишкитѣ спални е бързо напърднало. Прѣзъ 1905 г. ученишкитѣ спални сж разполагали изобщо съ 811 постели, вмѣсто 707 прѣзъ 1904 г. Посѣщението — изцѣло 16,396 визити - естествено е концентрирано изключително прѣзъ годишната четвъртъ — 1 юлий до 30 септемврий, дѣто двѣ трети отъ посѣщенията се падатъ само на м. юли. Изцѣло 469 учебни заведения сж дали на ученицитѣ или студентитѣ

си легитимации за ползуване отъ спалнитѣ. Касовия отчетъ е приключенъ съ 3500 крони. Отчетътъ благодари съ топли думи на ревностния борецъ за спалното дѣло, свещеника Льошеръ, чиято популярностъ се разнася далеко изъ Германия.

Женски туристски дружества.

— Въ Берлинъ напоследъкъ е основано дружество на име „Die Wander-Vögel — Schwester“ „Сестритѣ — прѣлетни птици“: цѣльта на което е да сдружи млади момичета за пжтуване. Прѣдседателка на д-то е Мария Луиза Бергеръ. Г. К.

Открива се подписка за записване абонати НА **БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ**

Списание за туризмъ и природоописание.
Органъ на Българското Туристско Дружество.

ГОДИНА VI. 1907.

Редактори: { Д-ръ Хр. Пиперовъ.
 { С. Д. Скрински.

Излиза мѣсечно (освѣнъ юли и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лв., въ странство 2.50 фр.

Записването абонати става въ София въ Придворната книжарница Касжровъ и редакцията на сп. „Родина“, а въ провинцията въ клоноветѣ отъ БТД и при телеграфо-пощенскитѣ станции.

Приематъ се за послѣдната страница на списанието обявления отъ хотелжи, гостинничари, продавачи на туристски вещи и т. п. при най-износни цѣни.

Съдържание на БТ V. година.

I. Съобщения отъ центр. настоятелство и клоновѣтъ.

	Стр.
До клоновѣтъ на БТД, № 53	1
Отъ редакцията на БТ	17, 80
БТД на всемирната изложба въ Милано	19
VI-тъ редовенъ сборъ на БТД въ с. Долня-Баня	33
Отчети на клоновѣтъ за 1904 г.	8, 23
" " " " 1905 г.	58, 75

II. Статии.

Срѣща на Софийскитѣ, Орханійскитѣ и Врачанскитѣ туристи, отъ Д-ръ Хр. Пиперовъ	2
Народенъ излетъ до Сливница, отъ сжщия	23
Излетъ до Мара-Гидия, отъ Д. С. Денчевъ	40
По историческитѣ паметници на Търново	46
Излетъ до мѣнастиря Седемъ-Прѣстола, отъ Ст. Панчовъ	49
Какво нѣщо е болестъта „прѣсичане“.	52
Младежки пътувания, отъ Г. К.	55
На пътъ за Сѣверо-западна България, отъ Н. Бозовъ	65, 81
Бюро за пътешественици, съобщава Ст. Н. Коледаровъ	68, 87
Зимни туристовски срѣщи, отъ Д-ръ Хр. Пиперовъ	71

III. Вѣсти.

Туристовски вѣсти.	14, 27, 44, 60, 77, 89
----------------------------	------------------------

IV. Книжнина.

Рецензии и библиография	16, 30, 47, 61, 77, 90
-----------------------------------	------------------------

V. Разни.

Разни свѣдѣния.	16, 32, 47, 63, 79, 91
-------------------------	------------------------
